

Pesach (Pascha)

Święto Pesach ma cztery nazwy, odpowiadające czterem jego aspektom: jest świętem plonów i kwitnienia (o tej porze do Świątyni Jerozolimskiej zanoszono pierwszy snopek jęczmienia - *omer*); jest świętem wolności (upamiętnia wyzwolenie Żydów z niewoli egipskiej, a także wyznacza początek istnienia Żydów jako narodu); bywa nazywane też świętem praśników oraz świętem ominięcia, przejścia.

Rozpoczyna się ono 14 dnia miesiąca nisan (w 2000 roku - 19 kwietnia) i trwa siedem dni (w diasporze osiem).

Zgodnie z Księgą Wyjścia, aby skłonić faraona do uwolnienia Żydów, Najwyższy zesłał na Egipt 10 plag, z których ostatnią była śmierć pierworodnych. Każda rodzina Żydowska miała, na polecenie Mojżesza, oznaczyć krwią baranka swoje drzwi, aby anioł śmierci mógł rozpoznać dom Żydowski i ominąć go (stąd nazwa święta pasach - „ominać”). Dopiero ta ostatnia plaga zmiękczyła serce faraona, który pozwolił Żydom odejść. Ponieważ Żydzi uchodzili z Egiptu w pośpiechu, zabrali ze sobą nie wyrośnięty chleb. Na pamiątkę owego „chleba niedoli”, spożywanego podczas wędrówki do ziemi Kanaan, przez cały czas trwania święta zamiast chleba jada się macę („praśniki”). Jest to również symbol ufności Najwyższemu, który wyzwolił swój naród z niewoli, a potem zadbał o to, by na pustyni nie zabrakło mu niczego.

W trakcie trwania święta obowiązuje też zakaz spożywania wszelkich pokarmów zakwaszonych (**chamec**) - kasz, ryżu, roślin strączkowych, napojów alkoholowych sporządzanych ze sfermentowanego ziarna itp. W tym celu przed nadejściem święta cały dom należy starannie posprzątać i oczyścić z wszelkich możliwych okruchów.

Obchody święta rozpoczyna uroczysta wieczerza seder („porządek”) - która odbywa się w wigilię 14 nisan w Izraelu, w diasporze - 14 i 15 nisan. Na stole znajdują się: maca - główny symbol święta, gorzkie zioła (najczęściej chrzan), przypominające gorycz niewoli, bejca (jajko upieczone) i zeroa (kawalek na wpół upieczonego mięsa), na pamiątkę ofiar składanych w Świątyni Jerozolimskiej, oraz charoset - mieszanina tartego jabłka, mielonych orzechów i wina, sporządzona na podobieństwo zaprawy do cegieł, wyrabianych przez Żydów w niewoli egipskiej. Biesiadnicy

siedzą wygodnie, opierając się na poduszkach, jak przystało na ludzi zadowolonych i wolnych. Po zmówieniu błogosławieństwa nad winem rozpoczyna się czytanie Hagady - opowieści o wyjściu Izraelitów z ziemi egipskiej, ułożonej najczęściej w formie bogato ilustrowanej książki.

Najmłodsze dziecko w rodzinie zadaje ojcu cztery pytania: „Czym różni się ta noc od innych nocy? Dlaczego podczas wszystkich innych wieczorów możemy spożywać chleb kiszony i niekiszony, a dziś tylko niekiszony; dlaczego we wszystkie inne wieczory możemy jeść wszystkie zioła, a dziś tylko gorzkie? Dlaczego we wszystkie inne noce nie musimy zanurzać pokarmów w słonej wodzie ani razu, a dziś czynimy to dwakroć? Dlaczego we wszystkie inne noce możemy jeść siedząc lub opierając się, a tej nocy wszyscy się opieramy?”

Na wszystkie te pytania odpowiedź znajdujemy w Hagadzie. Kolejny ważny fragment Hagady opowiada o czterech rodzajach dzieci: mądrych, złośliwych, naiwnych i takich, które nie umieją nawet zadać pytania. Ojciec zwraca się do każdego dziecka inaczej, wszystkim jednakże pragnie uzmysłwić, że najważniejsze jest dochowanie wierności tradycji.

Czytanie Hagady uzupełniane jest śpiewem; na końcu zaś - już po spożyciu wieczerzy i wypiciu czterech obowiązkowych kielichów wina - odśpiewana zostaje *Chad gadia*, piosenka opowiadająca o tym, że pewien człowiek kupił koźlątko za niewielką sumę dwóch zuzów, ale pech chciał, że kot zjadł koźlątko, potem pies zagryzł kota, kij powalił psa, ogień spalił kij, woda zgasiła ogień, wół wypił wodę, rzeźnik zabił wołu, Anioł Śmierci poraził rzeźnika, wreszcie Bóg zabił Anioła Śmierci. W komentarzach Żydowskich koźlątko symbolizuje Żydów, a pozostałe zwierzęta, przedmioty i Żywioły, narody, które podbijały Izrael. Ci, którzy gnębili Żydów, sami zostali pognębeni, a na końcu Bóg, zniszczy Anioła Śmierci i wyzwoli świat.

Istota święta Pesach zawarta jest wszakże w następującym fragmencie Hagady: „W każdym wieku Izraelita powinien się tak czuć, jak gdyby sam został wyswobodzony z niewoli egipskiej [...] I nas wywiódł stamtąd, by nas przyprowadzić do kraju, który przysiągł ojcom naszym”.